

9.Електронно управление(ЕУ)

Какво е е-управление? То е пряк резултат от развитието на **ИКТ (Информационни и комуникационни технологии)**

ЕУ е концепция за държавно управление, при която използването на ИКТ идва за да подобри начина, по който функционира държавата като институция и да се облекчи обслужването на гражданите и бизнеса при упражняването на техните права и законни интереси.

Разграничение от други понятия

- **Е-правителство(ЕП)** = по-тясното понятие
- Ако ЕП е видов термин, с който се реферира към отношенията между администрацията и гражданите и работата на администрат. структури при използването на ИКТ, ЕУ е родов термин с много по-широко съдържание. Той обхваща всички обществ.отношения от всички сектори с пряко или косвено проявление на държ. власт, в центъра на които стои, разбира се, гражданинът.
- ЕУ обхваща ЕП, е-здравеопазване, е-правосъдие, е-демокрация...

Правна рамка на е-управлението

- **Правна рамка**
- Реализирането на ЕУ е свързано с предприемането на комплекс от организационни, технологични, образователни, логистични, финансови и правни мерки, за да се постигне ефективно функциониране на администрацията чрез използване на инфор. технологии за задоволяване на правата и интересите на гражданите.
- **Правните мерки** трябва да осигурят правила за всички действия, с които да се обезпечи прилагането на останалите мерки:

- ☐ **Закон за електронното управление (ЗЕУ)** = основният режим за предоставяне на е- АУ
- ☐ **Регламент 910/2014 & ЗЕДЕУУ**(Закона за електронния документ и електронния подпис) = правила за е-документите и е-подписите
- ☐ **АПК(Административнопроцесуален кодекс)** и **ДОПК(Данъчно - осигурителен процесуален кодекс)**
- ☐ **GDPR и Закона за защита на личните данни** = правила за защита на личните данни
- ☐ **Закон за търговския регистър и регистъра на ЮЛНЦ**
- ☐ **Закона за регистър БУЛСТАТ**
- ☐ **Закона за достъп до обществена информация**
- Министрите могат да приемат **наредби** за предоставяне на е-АУ услуги в техния сектор; Министерският съвет приема с решение обща стратегия за ЕУ по предложение на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията. Министрите предлагат на МС утвърждаването на секторни стратегии ЕУ и приемат програми за изпълнението им.

ЗЕУ

- **Урежда три основни групи отношения,**
  - ☐ отношения по предоставяне на АУ на гражданите по ел. път;
  - ☐ отношения, свързани с вътрешния обмен на информация и документи, едновременното движение на хартиени и електронни документи, възлагането на задачи по тях, съхраняването и архивирането на електронни документи и т.н., и

□ отношения, свързани с автоматизиран обмен на електронни документи между административните органи.

- **НЕ отменя** правилата за работа с документи на хартиен носител, а само доразвива възможността да се уреди едновременната работа с хартиени и електронни документи.

- В обхвата на ЗЕУ попадат и (1) лица, осъществяващи публични функции и (2) организации, предоставящи обществени услуги, освен ако друго не е предвидено в закон

(1) = нотариусите, частните съдебни изпълнители, държавните и общинските учебни заведения, държавните и общинските лечебни заведения, възложителите по чл. 5, ал. 2 - 4 от Закона за обществените поръчки, които не са административни органи или организации, предоставящи обществени услуги и други лица и организации, чрез които държавата упражнява своите функции и на които това е възложено със закон

(2)="Обществени услуги" са образователни, здравни, водоснабдителни, канализационни, топлоснабдителни, електроснабдителни, газоснабдителни, телекомуникационни, пощенски, банкови, финансови и удостоверителни др., предоставени за задоволяване на обществени потребности, вкл. като търговска дейност, по повод на чието предоставяне могат да се извършват АУ

Основни принципи на ЗЕУ

- **Принцип на еднократно събиране и създаване на данни** = забрана административните органи, лицата с публични функции и организациите, предоставящи обществени услуги да изискват от гражданите и организациите представянето или доказването на вече събрани или създадени от друг административен орган данни,

съответно представянето на вече събрани или създадени документи. Такива данни трябва да бъдат изискани и събрани по служебен ред

□ Моделът, по който работи държавният апарат, е свързан с принципа, че когато гражданинът има необходимост да получи някаква административна услуга, той трябва да докаже наличието на всички предпоставки за правото си пред органа, предоставящ услугата. Съгласно горния принцип гражданинът/организацията трябва да се идентифицира с уникален идентификатор. Администрацията е длъжна сама да събере необходимите ѝ данни, които вече са създадени в друга администрация. Тя ги изисква от първичния администратор на данни - административния орган, който по силата на закон събира или създава данни за гражданин или организация за първи път и изменя или заличава тези данни

□ При поискване, всеки административен орган – първичен администратор на данни е длъжен да предоставя достъп на гражданите и организациите до цялата информация, събрана за тях

• **Принцип на служебното уведомяване** = задължение на административния орган, който за първи път е създал/ събрал данни за определен гражданин („първичния администратор“), да ги изпраща по служебен път на всеки административен орган, лице с публични функции и организация, предоставяща обществени услуги, които въз основа на закон също поддържат тези данни и са заявили желание да ги получават

□ да не се допуска натрупването на ненужни и неактуални данни за гражданите

□ измененията в един или друг факт, които са предпоставка въобще гражданите и организациите да консумират вече

предоставени им услуги, да могат да бъдат своевременно съобщавани на компетентните органи

- **Принцип на автоматизираното предоставяне** = задължава администрациите да предоставят данни помежду си за реализиране на първите два принципа по ел. път. Единствено по изключение и при липса на технологична възможност за автоматизирано предаване, както и когато закон предвижда определен регистър да се води на ръка, тези данни могат да се предоставят на хартиен носител или като електронен документ с неструктурирано съдържание.

□ Целта на ЕУ е минимизиране на човешката намеса за сметка на автоматизираната обработка на данни. Поради тази причина следва да бъдат предприети такива технологични мерки, че информационните системи на администрациите да си изискват данни (първия принцип) и да се уведомяват при настъпили промени (втория принцип) автоматизирано и по електронен път.

Е-АУ(административни услуги)

- **"Административно обслужване"** = всяка дейност по извършване на АУ от структурите на администрацията и от организации, предоставящи обществени услуги.
- **"Административна услуга"** = а) издаване на индивидуални административни актове, с които се удостоверяват факти с правно значение; б) издаване на индивидуални административни актове, с които се признава или отрича съществуването на права или задължения; в) извършване на други административни действия, които представляват законен интерес за физическо или юридическо лице; г) консултациите, представляващи законен интерес за физическо или юридическо лице относно административноправен режим, които се дават по силата на нормативен акт или които са

свързани с издаване на административен акт или с извършване на друга административна услуга; д) експертизите, представляващи законен интерес за физическо или юридическо лице, когато нормативен акт предвижда тяхното извършване като задължения на администрацията на държавен орган или от овластена организация.

- **Видове АУ**

- ☐ Елементарните услуги (извършват се в рамките на една администрация) и комплексни (изискват събиране на данни от повече от една администрация и изпълнение на дейности в различни административни структури)

- ☐ Е-АУ за гражданина, за бизнеса, вътр. АУ

- “Е-АУ” = АУ, предоставяни на гражданите и организациите от административните органи, услугите, предоставяни от лицата, на които е възложено осъществяването на публични функции, както и обществените услуги, които могат да се заявяват и/или предоставят от разстояние чрез използването на електронни средства (чл.8 ЗЕУ).

- Административните органи, лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги, са длъжни да предоставят всички услуги в рамките на своята компетентност и **по електронен път**, освен ако закон предвижда особена форма за извършване на отделни действия или издаване на съответни актове (Чл. 8(2) ЗЕУ).

- Когато предписаната от закона особена форма има правно значение, но част от услугата може да се заяви или предостави по електронен път, административните органи, лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги, трябва да осигурят възможност за това (Чл. 8(3) ЗЕУ).

- АУ, които се предоставят по електронен път, **се вписват в Административния регистър по чл. 61 от ЗА (чл. 8(4) ЗЕУ).**
- Е-образците за заявяване и получаване на резултат от е-АУ са по модел, утвърден от председателя на МЕУ - Министерство на ЕУ, и се вписват в Административния регистър по чл. 61 ЗА, чл. 8 ЗЕУ.
- **Доставчик на е-АУ**= административен орган, лице, осъществяващо публични функции, или организация, предоставяща обществени услуги, които предоставят е-АУ на гражданите и организациите в рамките на своята компетентност (чл. 9(1) ЗЕУ).

☐ **Административен орган** – не само част от изпълнителната власт, но и всеки носител на властническа компетентност (президент, Народно събрание, Сметната палата, Българска народна банка, независими органи като Комисията за регулиране съобщенията, Комисията за защита на конкуренцията).

☐ Лица, осъществяващи публични функции

☐ Организация, предоставяща обществени услуги

- **Получател на е-АУ** = гражданин или организация, които ползват е-АУ.
- **Посредник при е-АУ** е лице, което представлява по пълномощно получателя на е-АУ за получаване на съответната услуга. Посредникът, разполагайки с техника, знания и опит в ползването на услугите на електронното управление, професионално подпомага получателите на услугите в слабонаселени и отдалечени места, хора в неравностойно положение или лица, които не разполагат с необходимите технологии или знания за ползване на електронните АУ. Срещу ползването на посредническите услуги обичайно се дължи **възнаграждение**.

- **Вътрешни е-АУ** = такива АУ, които един административен орган предоставя на друг и могат да се заявяват и/или предоставят от разстояние чрез използването на ел. средства. Те могат да се заявяват и/или предоставят от разстояние чрез използването на ел. средства, предлагани от лицата, осъществяващи публични функции и от организациите, предоставящи общ. услуги, едни на други, както и на административните органи. На практика всяко искане и предоставяне на данни се разглежда като вътрешна е- АУ и следва да се осъществява в автоматизиран режим.

- **Основни задължения на доставчиците на е-АУ**

- ☐ Предоставяне на АУ също в електронна форма, освен ако законът изисква спец. форма за предоставяне на услугата (чл. 8(2))

- ☐ Получаване на е-изявления (вж. също чл. 5 ЗЕДЕУУ)

- ☐ Задължение за предоставяне на информация (чл. 13 ЗЕУ)

- ☐ **Осигуряване на възможност на гражданите/организациите да предоставят уникален идентификатор (ЕГН за физически лица, ЕИК за търговци/клонове, БУЛСТАТ код за лица, регистрирани в регистър БУЛСТАТ)**

- ☐ Използване на информационни системи, които измерват астрономическото време съгласно стандарт, определен от МС

- ☐ Защита на данните - задължение за събиране, обработка и предоставяне само на лични данни, необходими за предоставянето на електронни услуги по смисъла на ЗЕУ. Събраните данни не могат да се използват за цели, различни от посочените по-горе, освен с изричното съгласие на лицето, за което се отнасят.

- ☐ Правила относно използване на удостоверения за ел. подписи в администрациите - специална Наредба за удостоверения

за ел. подпис в администрациите. На практика наредбата не пренарежда правилата за издаване, спиране и прекратяване на удостоверения от доставчици на удостоверителни услуги, установени от ЗЕДЕУУ и подзаконовите актове за неговото прилагане. С наредбата се установяват спец. вътрешни процедури за администрацията за издаване и използване на удостоверения за електронен подпис на служителите в администрациите.

- **Официален уебсайт & и единен портал за достъп до е-АУ** – единна точка за достъп до всички електронни услуги
- Правила относно подаване, получаване, изпращане и съхранение на ел. документи; обмен на документи; техническа инфраструктура, мрежи и информационни системи

Контрол за спазване на правилата на ЗЕУ

- Контролът за съответствие с правилата на ЗЕУ е възложен на **Държавна агенция „ЕУ“** – вече **Министерство на ЕУ**
- Санкции от 500 до 15 000

Изводи

- Правото е създадо **правен режим** за предоставяне на АУ във виртуална среда
- Това е **възможност**, не задължение за гражданите
- **3 ключови принципа** са в основата на е-управлението
- По принцип, освен ако законът не изисква специфична форма, АУ могат да се искат/ предоставят **свободно в ел. форма**
- Получателите на е-АУ се идентифицират чрез **уникален идентификатор**